

BÖRÖNDI LAJOS

Hanyatt

*hanyatt ahogy a fehér tavak
repülőkre villámlanak
heverni fölöttünk összecsap
fű-tenger szöcskék ugranak
érezni szépen azt ahogy
alattunk a föld elforog
s vele fordul a rét a nyár
körbe élet és halál
hanyatt hanyatt hanyatt hanyatt
fönt szikráznak a naphalak
a két tenger lassan összeér
elalszunk minden hófehér
szentjánosbogár pillanat
vitorlázik egy tölgy-levél*

A Vám térnél a villamos szelíd ívben jobbra kanyarodik, hogy aztán — újabb pályakorrekcióval — immár egyetlen iramodással csilingeljen tovább a vágóhid felé. A hatalmas malomban — melynek szürke tömbje toronyként magasodik Alsóváros napsugaras házai fölé — éjjel-nappal gépmonstrumok zakatolnak. Zúgásuk folyamatosan reszketteti a térlevegőt. Ekkoriban — a negyvenes évek első és második fele — a környék mindemellett még meglehetősen falusias, ellenére, hogy itt kanyarodik a Belgrád felé vezető nemzetközi út, s hogy a Cserepes sori Mór-pályán a „sírások” csapata gyakran ragadtatja hangos érzelmnyilvánításra a környékről összesereglett szurkolókat, akik közt ott toporog már meztelábasan a kis Sándor Csikar... Alkonyattájt ballag haza a tehéncsorda a közeli — a körtöltés és a futballpálya közti — legelőről. A nap már Dorozsma felől tűz és a felforrósodott levegőben fályolként lebeg a tehénpaták felverte por. A paprikamalom előtt itatóvályú, folyamatosan csorog belé a hideg, kristálytisza artézivíz. Egymást lökdösve isznak a legelőn kiszomjazott jószágok, miközben a rongyosruhas csordapásztorok bottal, csökkel terelgetik őket, hogy a többiek is vízhez jussanak. Mikor a tehenek elvonnulnak, lassan leülepedik a por, elcsöndesedik a környék. A vályúban ismét békésen csordogál a víz. A vályú fából van, állandóan vízzel öntözött oldalát kiverte a moha, mely

Színek és helyek

TÉR ÉS SÍRKERT

most smaragdosan fénylik. Tenyerünkkel végigsimítjuk. Tapintása selymes. Mint a...

A temetőkapunál mindig megtorpanunk. Pedig a fogadtatás már-már biztató. FELTÁMADUNK hirdeti — félkörívben — a bejárat fölötti felirat. Dicsfény — vasból, ezüstre festve. A főút még salakos. Ha sokat esik, a salakszemeket kimossa helyükről a víz és előbukkan alóluk a vendég(és látogató)marasztaló alsóvárosi sár.

A városrészi mellékutcák nyílegyenesen futnak neki a temetőárokknak. Valamikor a rabokat, a hitehagyottakat és öngyilkosokat — minő eltérő, s a korszokás által mégis minő vaskézzel egy kalap alá vont három csoport! — a temetőárokban földelték el. De sokszor is megfordult a fejében: vajon az alsóvárosi sírkertárok rejt-e ilyen tetemeiket, s vajh, milyen lehet ott nyugovásuk?

Mielőtt — anyai — nagyapám, nagyanyám sírjához érnék, előbb el kell haladni a 44-es bombatámadások alsóvárosi áldozatai, továbbá jó öreg Cserzy Mihályunk nyughelye előtt. „Homok”-nál mindig meg szoktam egy pillanatra állni, eltűnődve: de jó is lenne, ha mentől több olyan iparos lenne az irodalomnak, s persze mentől több hasonló irodalmára az iparosságnak,

mint amilyen ő volt. Aztán meg: a bombatámadás halottai. A gépek zúgtak, majd süvítéssel, suhogással telt meg a levegő. Mintha óriási szárnyak csapdosnának — mind sebesebben — fölöttünk. Én hallottam, amint közeledik felénk a halál. Ők valószínűleg nem hallottak semmit, tán még a becsapódás dőrejtét sem, mert azoknál, akit elér a halál (állítólag) meg szokta előzni a hangot.

Császár Mihály kőműves, Sándor Piroska háztartásbeli, otthoni varrónő, négy gyermek anyja. Lajos megörült, a gyulai „sárga házban” végzte. Veszter — örökölte apja mesterségét és baját — gyomorrákban hunyt el. Piros nagynéném miatt váltották ki annak idején nagyszüleim az alsóvárosi sírhelyet. A gyerekek, ahogy jöttek, oly hirtelenséggel távoztak. Egyik itt nyugodott, a másik amott. „Kerüljünk végre egy helyre” mondta nagyapám a sírváltáskor. „Ez a Piros se nagyon életre való”. Piros, aki karon ülő csöppség volt akkor, most a kilencvenegyediket tapossa. Jött hozzám a hír: pesti kirándulásra készül a nagyobbik lányához. Anyám is átlépett — meg-hozzá kackiásan — a nyolcvanhadiába. (Ő nők — jut eszembe mindig; ő, ti, nők, úgy látszik, túléltek valamennyiünket.)

Annak idején még „háznál” rava-

talozták fel az elhunytakat, és az oldalkapun át hozták „Szent Mihály lován” a koporsót a temetőbe. A téglákkal domborúra kövezett út pont odavitt a kápolnához, a kiterjesztett karú papszoborhoz, amely az egykori ferences barátok végső nyughelye fölé magasodik. De sokszor is eláldogáltam egy-egy áldozár márványablácskaja előtt. (Ilyenkor mindig az alsóvárosi templom kertjét övező sárga fal jutott eszembe. Mikor arra felé jártam, gyakran szűrődött ki mögüle madárcsicsergés.) S jobbra a valahai iskolanővérek közös sírja. Ott is élnézettem a választott — szebbnél szebb — neveket. S hányszor, de hányszor elképzeltem magam előtt (például) Emerencia nővért, amint halkan végigsuhan, szívébe-lelkébe zárt ezer titokkal a hosszú és hűvös zárda folyosón.

Melyik szerelmes nem szorul ki időnként a temetőbe? Vágyunk a csend, a béke, a zavartalanság után, sőt Elias Canetti szerint ilyenkor a túlélők büszkesége és a fölényérzete is előnt bennünket. Akácillat, frissen kaszált fű szaga. Árnyék, ahová a perzselő napsütés elől el lehet húzódni. Kis padok, melyek ülőkéin csak összesimulva férni el...

Aztán végül, már a villamosmegálló felé menet, immár csókok birtokában is, még egyszer visszapiillantani. FELTÁMADUNK — hirdetik változatlan hévvel a betűk.

De szép is lenne...

PAPP ZOLTÁN

Minden eladó!?

SCHMIDT
ANDREA
KÉPRIPORTJA

